

Висока школа струковних студија за образовање
васпитача Нови Сад

Студијски програм: струковни мастер васпитач

**МОГУЋНОСТИ ПРУЖАЊА
ПОМОЋИ И ПОДРШКЕ
ДЕЦИ СА ОШТЕЋЕЊЕМ СЛУХА У
ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ**

МАСТЕР РАД

Ментор
Професор др Маја Галић

Кандидат
Исидора Чернуш, 40/21

Нови Сад, 2024.

ЗАХВАЛНИЦА

Захваљујем се својој породици- оцу, мајци, сестри Јасмини, брату Роберту и снаји Инес, који су имали довољно стрпљења да буду поред мене и пружају ми подршку како током мастер студија, тако и током писања овог рада.

Захваљујем се родитељима детета са оштећењем слуха на указаном поверењу. Захваљујем се својој колегиници и пријатељици Јовани Миљуш Грбић која је у сваком тренутку била моја помоћ и подршка.

Захваљујем се колегиницама из предшколске установе „Playroom“ у Новом Саду које су ми помогле у истраживачком раду.

Захваљујем се повремено ангажованом у предшколској установи „Playroom“ дефектологу Ивани Матић Грдинић, као и логопеду Љиљани Симић на повременим консултацијама у погледу развоја говора код деце са оштећењем слуха као и на уступљеној литератури.

Захваљујем се колегиницама са мастер студија Драгани Јелић и Дејани Јотић на повременим консултацијама у погледу дугогодишње праксе у раду са децом предшколског узраста, што је значајно омогућило настанак овог рада.

АПСТРАКТ

Циљ инклузивног образовања јесте обезбеђивање квалитетног образовања за свако дете. Васпитач у инклузивном предшколском образовању свим својим компетенцијама настоји да задовољи потребе сваког детета и тако представља модел за прихватање људске различитости. Такође, васпитач подстиче децу да преузимају одговорност за своје одлуке и да помажу једни другима, да критички мисле, да буду креативна и маштовита. У инклузивном предшколском образовању, васпитач познавајући развој деце, тежи ка постављању индивидуалних васпитних циљева и задатака, уважавајући индивидуалне разлике међу децом и остварујући квалитетну комуникацију са родитељима. Поред образовања, у инклузивном предшколском програму, васпитач деци треба да обезбеди помоћ и подршку која се огледа у успостављању социјалне интеракције са вршњацима. Истраживање које је спроведено у једној приватној предшколској установи „Playroom“ у Новом Саду, на нивоу постојећих васпитних група, имало је за циљ да се стекне увид у број деце код којих је присутна сметња у развоју или инвалидитет. На основу спроведене анкете намењене васпитачима наведених васпитних група, обрадом и анализом података дошло се до сазнања које су то сметње у развоју или врсте инвалидитета најчешће присутне код деце. Такође, сагледани су и добијени предлози за пружање помоћи и подршке деци са оштећењем слуха, могућност њихове примене (како од стране одраслих тако и од стране њихових вршњака).

КЉУЧНЕ РЕЧИ

Дете са сметњом у развоју и инвалидитетом, дете са оштећењем слуха, помоћ и подршка, инклузија.

SUMMARY

The course of inclusive education is to insure quality education for every child. An educator in inclusive preschool education strives with all his competences to meet the needs of every child and like that represents a model for accepting human diversity. It also encourages children to think critically, to be creative and imaginative. Also, the educator encourages children to take responsibility for their decisions and to help each other. The research conducted in the private preschool institution „Playroom“ in Novi Sad, at the level of existing groups, at the level of existing educational groups, the aim was to gain insight into the number of children with different types of disability. Based on the conducted survey intended for educators of the mentioned educational groups, processing and analyzing data came to know which developmental disabilities or types of disabilities are most commonly present in children. Based on the data obtained, their processing and analysis is the possibility of applying individual support plans for children with specific kind of disabilities. Also, proposals for providing assistance and support to children with hearing impairments, the possibility of their application (both by adults and by their peers) were considered and received.

KEYS WORDS:

A child with all of kinds of disabilities, a child with hearing impairment, help and support, inclusion.

САДРЖАЈ

УВОД.....	9
1. ОСНОВНИ ПОЈМОВИ.....	10
Појам инклузије	10
Деца са сметњама у развоју и инвалидитетом.....	10
Деца са оштећењем слуха.....	10
Помоћ и подршка	10
2. ДЕТЕКТОВАЊЕ ПРОБЛЕМА СА СЛУХОМ КОД ДЕЦЕ.....	11
ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА.....	11
3. СТУДИЈА СЛУЧАЈА.....	12
3.1. ИНДИВИДУАЛНИ РАЗГОВОР СА РОДИТЕЉИМА ДЕТЕТА СА ПОТЕШКОЋАМА У РАЗВОЈУ.....	13
3.2. ПРИМЕЊЕНЕ СТРАТЕГИЈЕ У РАДУ СА ДЕТЕТОМ СА ОШТЕЋЕЊЕМ СЛУХА	15
3.2.1. Читање говора са усана.....	15
3.2.2. Припрема говорног апарата за вербални говор.....	17
3.2.3. Вршњаци у пружању помоћи и подршке.....	19
4. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА	22
Предмет истраживања	22
Проблем истраживања.....	22
Циљ истраживања	22
Значај истраживања	22
Хипотеза.....	23
Задаци истраживања	23
Техника за прикупљање података	23
Подаци о узорку:	23
4.1. ПРИКУПЉАЊЕ, ОБРАДА И АНАЛИЗА ПОДАТАКА.....	24
4.2. ДИСКУСИЈА	27
ЛИТЕРАТУРА	30
ПРИЛОГ 1. Анкета за васпитаче	32
ПРИЛОГ 2. Одговори испитаника.....	33

УВОД

Вртић као подстицајно окружење подстиче развој свих дететових потенцијала. Квалитетан васпитно-образовни рад се темељи на прихватању сваког детета и његових специфичности, без обзира на расу, веру, социјално-економски статус или сметње у развоју и васпитање и образовање деце, усмерено је на добробит детета и подршку његовим потенцијалима.

Као што Нове Основе програма предшколског васпитања и образовања истичу, кроз инклузивну праксу у дечјем вртићу, уважава се право све деце на образовање. Уважава се културна, здравствена и свака друга различитост. Нове Основе истичу и то да сва деца предшколског узраста имају једнаке могућности за учење и развој и једнаке могућности да развијају осећај припадности и прихваћености (Године узлета, 2019). Деца која су прихваћена и уважена, прихватају и уважавају друге и на тај начин могу да уче само у средини у којој се добро осећају.

У овом раду, приказате се значај компетенција васпитача неопходних за препознавање потешкоћа у развоју детета и симптома развојних сметњи, услед којих ће исти предузети све потребне мере како би укључили педагошку службу и родитеље и тиме унапредили рад са дететом и пружили детету адекватну помоћ и подршку.

У другом делу рада, методологијом истраживања, приказате се подаци најчешће заступљених сметњи у развоју код деце предшколског узраста на нивоу приватне предшколске установе „*Playroom*“ у Новом Саду.

Подаци за школску 2022/2023. годину су добијени на основу анкете васпитача 7 васпитних група.

1. ОСНОВНИ ПОЈМОВИ

Појам инклузије

Појам инклузије не подразумева само укључивање деце са сметњама у развоју, инвалидитетом и хроничним болестима у редован васпитно-образовни систем, већ и укључивање детета у живот заједнице (Маринковић и др., 2014).

Деца са сметњама у развоју и инвалидитетом

Деца са сметњама у развоју и инвалидитетом су деца која имају тешкоће у развоју и нису у могућности да постигну или одрже задовољавајући ниво здравља и развоја или чије здравље и развој могу значајно да се погоршају без додатне подршке у области здравствене заштите, рехабилитације, образовања, социјалне заштите или других облика подршке (Маринковић и др., 2014).

Деца са оштећењем слуха

Деца са оштећењем слуха су деца са урођеном или стеченом сензорном и сазнајном онеспособљеношћу да се укључе у редовне васпитно-образовне активности. Због оштећења слуха, деца имају селективно оштећење вербалне интелигенције, тешкоће у социјалном прилагођавању, недовољно развијену способност за бригу о себи и недовољно развијену способност да прихвате одговорност за своје понашање (Маринковић и др., 2014).

Помоћ и подршка

Помоћ и подршка у инклузивном образовању се огледа у пружању додатне здравствене, социјалне и образовне подршке детету са сметњама у развоју и инвалидитетом, детету са хроничном болешћу и детету из осетљивих друштвених група. Пружањем помоћи и подршке детету се обезбеђује преважилажење физичких и социјалних препрека и омогућује му се да несметано обавља свакодневне животне активности, да се укључи у редован васпитно-образовни процес и живот у заједници и да успешно напредује (Буторац и Остовић, 2013).

2. ДЕТЕКТОВАЊЕ ПРОБЛЕМА СА СЛУХОМ КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Сметње у развоју слушних способности испољавају се као умањена или потпуно одсутна слушна осетљивост која омета развој и употребу говора и језика.

Најчешће се код деце посумња да имају оштећен слух, онда када она имају тешкоће у комуникацији, када не извршавају налоге и када њихов изговор звучи чудно. Код деце се такође посумња да имају оштећен слух, онда када често додирују оба или једно ухо и када се не окрећу према извору звука.

Узроци који могу довести до оштећења слуха код деце могу бити биолошки, могу бити повреде главе, упале уха, респираторне инфекције праћене повишеном телесном температуром, разни сензомоторни поремећаји, менингитис и енцефалитис.

Деца са оштећењем слуха због немогућности примања аудитивних дражи, делују незаинтересовано и одсутно, јер нису у стању да у потпуности пропрате дешавања у непосредној околини. Из тих разлога је њихова пажња краткотрајна, јер често не разумеју ситуацију у којој се налазе.

Деца са оштећењем слуха остварују социјални контакт другим обликом комуникације. Најчешће је то невербална комуникација, путем геста.

Емоционални развој деце са оштећењем слуха у великој мери је одређен тешкоћама у говору и комуникацијским проблемима, посебно са важним фигурама, као што су родитељи, чланови породице и васпитач. Поред ограничења у комуникацији, између деце која чују и важних фигура у њиховој околини, пре свега родитеља, у њиховом односу често долази до агресије и игнорисања и до тога да се деца повлаче у себе.

Приказом студије случаја као релевантног примера из праксе, у наставку рада, описаће се на који начин су се препознале тешкоће у развоју и на који начин се приступило пружању помоћи и подршке детету са оштећењем слуха.

3. СТУДИЈА СЛУЧАЈА

У предшколској установи „Playroom“, у васпитну групу, уписано је дете узраста 3 године. У току дететовог боравка у васпитној групи, уочено је да се дете не одазива на позив, не вербализује оно што ради, не комуницира вербално са другом децом. Оно реагује на ритам, односно вибрације гласније музике и на изненадне гласније звуке. Током игре, уочено је да се дете повлачи у себе и бира игре и активности у којима може да се осами: цртање, сликање, игре лутком.

Запажања о детету васпитач бележи у предвиђену документацију уз тачан опис ситуације у коме се уочавају промене у понашању детета. Имајући сазнања о развојним карактеристикама деце узраста од 3 године, васпитач наставља свакодневно да посматра и прати дете, стављајући га у различите ситуације у којима се захтева вербална комуникација (игре и активности у пару и у малим групама у којима је неопходна вербална комуникација (нпр.: „Медо, медо, ко те зове?“), што се може уочити на фотографији 1.

Фотографија 1. Дете у покретној игри

Извор: приватна архива васпитача

У свакодневном успутном контакту са родитељима детета, васпитач размењује информације о активностима детета у вртићу истичући позитивне стране детета али и наводи да се дете још увек слободно вербално не изражава те да би могли заједно да предузму кораке како би помогли детету да превазиђе проблем.

У наставку рада ће се приказати који су се сви кораци предузели и како и на који начин је детету, код ког су препознате тешкоће у развоју, и његовој породици, пружена помоћ и подршка.

3.1. ИНДИВИДУАЛНИ РАЗГОВОР СА РОДИТЕЉИМА ДЕТЕТА СА ПОТЕШКОЋАМА У РАЗВОЈУ

Приликом доласка по дете у вртић, васпитач родитељима предлаже индивидуални разговор. Родитељи се слажу са предлогом васпитача и договарају се о термину истог.

Приликом реализације индивидуалног разговора, у самом уводном делу разговора васпитач је указао на позитивне стране детета. Похвалио је дететове продукте настале у току васпитно-образовног процеса и истакао одличну развијеност fine моторике код детета која се огледа у томе што оно чврсто држи оловку између прстију и покреће шаку приликом цртања, док дететови вршњаци још увек покрећу целу руку из рамена не би ли направили жељени облик. Васпитач је такође истакао и добро развијену крупну моторику детета.

Истицање добро развијене fine моторике код детета, допринело је томе да се родитељи детета отворе и изнесу своја запажања да дете често код куће жели да црта и да воли да експериментише разним ликовним техникама и материјалима. Комуникација је даље текла двосмерно, отворено, при чему је васпитач конкретно поставио питање родитељима да ли дете код куће реагује на дозивање што је родитеље подстакло да изнесу своја запажања без устручавања. Родитељи су описали да они већ неко време примећују да дете не говори онолико колико је говорило раније као и то да се дете не одазива на своје име. Такође, родитељи су изнели своје запажање о честим променама расположења детета као и импулсивно реаговање у ситуацијама када се нешто не дозволи, што раније није било изражено. Даље, родитељи наводе да су због стагнирања у говору, самоиницијативно одвели дете на приватне третмане код логопеда.

Након излагања родитеља, васпитач је изнео своја запажања о детету, о његовим говорним карактеристикама, понашању и реакцијама у одређеним ситуацијама: да се дете не одазива на своје име, да не реагује на налог, да често лежи на поду. Васпитач износи и запажања да приликом вербалног комуницирања са дететом стиче утисак да дете не разуме шта васпитач жели да каже до момента док му не покаже руком. Такође,

васпитач наводи да примећује да дете показује осећај за ритам када је музика гласнија од уобичајеног. Родитељи су потврдили, да и они код куће комуницирају на исти начин са дететом.

Васпитач потом наводи да је вољан и рад да њима и детету пружи помоћ и подршку у складу са својим компетенцијама, приликом чега уједно наглашава да он као васпитач није довољно компетентан за дубље испитивање проблема, односно дијагностификовање и примењивање потребних логопедских или дефектолошких третмана. Такође, васпитач истиче да оно што је у његовој моћи јесте да се заузме да предшколска установа, иако приватна, обезбеди индивидуалне логопедске третмане за дете.

У складу са својим компетенцијама, васпитач износи мишљење да би било добро да се дете прво одведе на преглед код педијатра и да ће их педијатар даље упутити код развојног психолога који ће дати предлог за предузимање следећих корака.

Сматрајући да је укључивање стручних сарадника (педагога и психолога) из предшколске установе од изузетног значаја за добробит детета, васпитач и родитељи се договарају да приликом следећег сусрета буду укључени и стручни сарадници са којима ће заједнички допринети изради индивидуалног плана подршке за дете у зависности од постојеће дијагнозе.

Након реализованог индивидуалног разговора, родитељи детета се обраћају здравственим институцијама и развојном психологу, те по њиховом упуту одводе дете код оториноларинголога и добијају дијагнозу да је на жалост, код њиховог детета у питању потпуно оштећење слуха на оба уха.

По добијању дијагнозе, договара се састанак са родитељем, васпитачем и стручним сарадницима предшколске установе и заједнички се прави индивидуални план подршке за дете који би укључио логопедске третмане у време боравка детета у вртићу. Оно што васпитач може да предузме су индивидуалне активности са дететом, активности и игре у којима ће се и деца васпитне групе укључити у пружање помоћи и подршке у складу са својим могућностима, да организује игре и активности са децом која ће код деце развити свест о прихватању различитости.

3.2. ПРИМЕЊЕНЕ СТРАТЕГИЈЕ У РАДУ СА ДЕТЕТОМ СА ОШТЕЋЕЊЕМ СЛУХА

Подршка детету са оштећењем слуха у васпитној групи јесте првенствено усмерена ка проналажењу одговарајућег вида комуникације којим ће оно остварити своје учешће у васпитној групи међу вршњацима.

Подршка васпитача у васпитно-образовном процесу је од великог значаја када је реч о говору код детета са оштећењем слуха. Колико ће дете развити своје потенцијале у васпитној групи, зависи од самог детета али и од подршке васпитача и његове укључености у сам развој детета.

Како би комуникација детета са оштећењем слуха била ефикасна и како би се дете осећало као равноправни члан групе, васпитач у свом раду примењује поједине стратегије о којима ће се детаљније говорити у наставку рада.

3.2.1. Читање говора са усана

Учење говора са усана представља специфичност која разликује васпитно-образовни рад код детета са оштећењем слуха и деце која чују. Говор се учи спонтано, слушањем. Дете са оштећењем слуха је због одсуства слушних стимуланса умногоме усмерено на читање говора са усана. У том процесу, дете пажљиво прати покрете усана особе која говори. На тај начин ствара слике о покретима говорних органа који учествују у комуникацији.

Читање говора са усана и лица саговорника је способност да се оптичке слике речи приме, обраде, схвате и потврде у говорном понашању.

Може се рећи да је читање говора са усана сложена активност и резултат је складно повезаног рада разних кортикалних структура и веза: не само повезивање вербалних симбола и збрајања гласова у речи и реченице, већ разумевање мисли и идеја.

Код детета са оштећењем слуха, визуелна перцепција је од великог значаја у формирању говора.

Читање говора са уста и лица саговорника јесте способност да се говорник пажљиво посматра. То значи да приликом читања говора морају да се распознају изговорени сигнали који имају свој смисао и налазе се на различитим ступњевима видљивости. У току читања говора са усана, реализује се читав низ процеса почев од

физичког примања информације, до њихове обраде, тј. до примања поруке. Читање говора са усана је и схватање и разумевање оралног говора визуелном перцепцијом покрета говорних органа, лица и целог тела (Димић, 1996).

Као и већина активности на предшколском узрасту и наведена се изводи првенствено кроз игру. Полази се од предмета који су детету најближи и за које је емотивно везано, а након тога се садржај приширује и на предмете из даље околине. У току учења говора са усана, васпитач одржава контакт очима, говори разговетно, јасно и полако. Заузима такву позицију у којој дете може јасно да види његово лице. Нема потребе да виче, јер дете са оштећењем слуха не може да чује васпитача, а викање ће изменити израз лица, што ће само отежати тумачење поруке.

У свом излагању, васпитач је кратак, мотивисан, самоуверен и са позитивним односом према читању говора са усана (фотографије 2 и 3).

Фотографија 2. Поступак читања са усана

Извор: <https://www.ibs.it/nella-mente-degli-altri-neuroni-libro-giacomo-rizzolatti-lisa-vozza/e/9788808220530>

Фотографија 3. Индивидуална говорно-слушна рехабилитација

Извор: <https://yanikabg.com/bg/content/individualna-slukhovo-recheva-rekhabilitaciya>

3.2.2. Припрема говорног апарата за вербални говор

Говор представља психофизиолошки процес који је важан за развој личности а начин на који дете комуницира је показатељ његовог степена социјализације.

Због ограничења у комуникацији, дете са оштећењем слуха у социјалном и емоционалном развоју показује социјалну и емоционалну неприлагођеност, смањену способност емпатије, незрелост и егоцентризам. Оно такође има проблем да изрази своје потребе, показује неразумевање за ситуације у којима се налази и често креира осећања фрустрације и изолације.

Како би се детету са оштећењем слуха омогућило да изрази своје потребе и разуме ситуације у којима се налази, неопходно је рано укључивање у процес рехабилитације говора, који представља предуслов напредовања детета како у говоорно-језичком тако и у когнитивном, емоционалном и социјалном развоју (Ковачевић и Исаковић, 2019).

У оквиру васпитно-образовног рада, а у складу са својим компетенцијама, у циљу стимулације артикулације гласова код детета са оштећењем слуха, васпитач кроз игру у опуштеној атмосфери примењује вежбе за артикулацију гласова. Пре саме примене, кроз рад и посматрање детета, утврђује се ниво артикулације гласова, те се у складу са тим и конкретне вежбе прилагођавају детету. Ради постизања што је могуће бољих крајњих резултата, васпитач се консултује са стучњацима из одређених области (логопед, психолог, педагог).

Вежбе за артикулацију гласова јесу оне вежбе које укључују логомоторичке вежбе у свакодневной дечијој активности, а циљ им је вежбање и подстицање тј. разгибавање говорног апарата и припрему за вербални говор (фотографија 4).

Фотографија 4. Вежба за правилну артикулацију гласова *Извор:*
<https://zelenaucionica.com/vezbe-za-pravilan-izgovor-glasova-kod-dece-koje-roditelji-mogu-raditi-kod-kuce/>

Такође, наведене вежбе имају за циљ побољшање моторне функције мишића орофацијалне регије и правилно усмеравање ваздушне струје. У ове вежбе спадају на пример дување (на уста, у папир, на нос, у воду, кроз сламку и сл.), жвакање жваке, сркање, гутање, лизање сладоледа на штапићу, зевање. Овим вежбама се подстиче мрдање браде лево-десно, померање језика у свим правцима, јачање положаја код дисања и правилног става тела, што све укупно доприноси побољшању артикулације.

Како би логомоторичке вежбе допринеле разгибавање говорног апарата код детета са оштећењем слуха, неопходно је инсистирати на правилном ходању и седењу, као и генерално заузимању правилног става тела. Ово се постиже праћењем и спровођењем вежби ходања, трчања и чучњева као и вежби дисања кроз које се провлаче ова три елемента. Поједине од наведених реализованих активности је могуће препознати на фотографијама 5, 6 и 7.

Фотографија 5. Дување у сламчицу
Извор: приватна архива васпитача

Фотографија 6. Вежба-дување балона
Извор: приватна архива васпитача

Фотографија 7. Вежбе ходања и чучњева
Извор: приватна архива васпитача

3.2.3. Вршњаци у пружању помоћи и подршке

Подршку детету са оштећењем слуха, могу пружити и вршњаци у васпитној групи, са којима се може реализовати низ радионица које имају за циљ прихватање различитости.

Самим тим, дете са оштећењем слуха ће се осећати прихваћено, вољено и као равноправни партнер у игри и активностима. Деца на раном узрасту радо прихватају изазове, па би радионица која за циљ има савладавање знаковног језика (бар појединих

израза) допринела грађењу квалитетних односа међу децом а самим тим и са дететом са оштећењем слуха.

Предлог активности са децом:

- Активност 1. „*То сам ја*“ – васпитач од дечјих фотографија прави пано. Поред фотографија ставља ознаку са дечијег ормарића. Гледајући пано, заједно са децом васпитач прича о томе какве су им боје очи, ко има плаву, а ко црну косу. Активност за циљ има откривање сличности и различитости међу децом.
- Активност 2. „*Игра тишине*“ – васпитач седи на поду са децом. Даје упутство деци да затворе очи и добро слушају тишину један минут. Затим разговара са децом о њиховом доживљају, емоцијама које су осетили током активности, подстичући их питањима: да ли је била тишина; да ли су ипак нешто чули и шта; да ли воле тишину, како су се осећали...? (фотографија 8)

Фотографија 8. Игра тишине
Извор: приватна архива васпитача

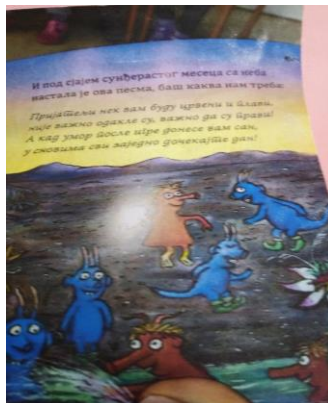
- Активност 3. „*Игра пантомиме*“ – (знаковни језик) – васпитач истиче да се поруке могу упутити и без речи, тј гестом, мимиком, рукама или знаковним језиком и организује игре: „Показаћу ти која животиња долази, Показаћу ти како се осећам“ (срећа, бес, туга) и сл. и организује активност при чему деца усвајају поједине речи знаковног језика. При наведеним играма и активностима, дееца показују задато или сама могу да смисле шта желе да покажу. Васпитач такође указује деци да је, у комуникацији са вршњаком са

оштећењем слуха потребно мимиком, гестом, покретом или речима, гледајући их у очи говорити спорије како би их вршњак разумео (фотографија 9).

Фотографија 9. Знаковни језик
Извор: приватна архива васпитача

- Читање и анализа прича и бајки у којима се јунаци истих разликују по одређеној особини од осталих ликова преиче, такође могу бити повод за разговор и развијање свести код вршњака о прихватању различитости. Један од многобројних примера јесте прича: „Црвенци и плавци“ аутора Џулије Доналдсон (фотографија 10).

Фотографија 10. Прича „Црвенци и плавци“

4. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

У методолошком делу рада ће се, на основу анализе података добијених анкетом васпитача запослених у ПУ „Playroom“ покушати указати на присутност сметњи у развоју код деце у васпитним групама наведене установе и начин пружања помоћи и подршке датој популацији.

Предмет истраживања

Предмет истраживања се деца у васпитним групама у „PU Playroom“ уписана у школској 2022/2023-ој години. Деца су узраста 1-6 година и обухватају децу са потешкоћама у развоју којима је потребна помоћ и подршка.

Проблем истраживања

Проблем истраживања јесте да се утврди број уписане деце са сметањама у развоју у школској 2022/2023-ој години пред у „PU Playroom“, те уједно да се утврди у којој мери су одређене сметње у развоју присутне код деце у наведеној установи.

Циљ истраживања

Циљ истраживања јесте да се добију подаци о броју и врстама сметњи у развоју код деце у „PU Playroom“ у школској 2022/2023-ој години.

Значај истраживања

Значај истраживања се огледа у томе да се на основу добијених података сагледа могућност примене индивидуалних планова подршке деци са сметњама у развоју. Такође, значај истраживања се огледа и у томе да се на основу добијених предлога за пружање помоћи и подршке детету са оштећењем слуха сагледају могућности примене истих.

Хипотеза

Са децом у „PU Playroom“ код којих су присутне сметње у развоју се примењују индивидуални планови подршке.

Задаци истраживања

Задаци истраживања су:

- добити увид у број деце са сметњама у развоју на нивоу „PU Playroom“
- добити увид у број ИПП који се реализује са децом са сметњама у развоју на нивоу „PU Playroom“
- добити предлог активности за рад са децом са оштећењем слуха

Техника за прикупљање података

За прикупљање података, одабрана је анкета – Гугл упитник (Google) због временске економичности и релевантности обраде података. Анкета се састоји од 5 питања затвореног и отвореног типа и намењена је васпитачима и медицинским сестрама- васпитачима наведених васпитних група.

Подаци о узорку:

На основу анкете за васпитаче, спроведене у „PU Playroom“, дошло се до података:

- о укупном броју уписане деце у васпитне групе у 2022/2023 години
- о броју деце са сметњама у развоју у 2022/2023 години
- које су то сметње најчешће заступљене на датом узрасту
- са колико деце се реализује индивидуални план подршке
- о предлозима активности за рад са децом са оштећењем слуха.

4.1. ПРИКУПЉАЊЕ, ОБРАДА И АНАЛИЗА ПОДАТАКА

Прикупљање података је вршено уз помоћ анкете у виду Гугл упитника, која се састојала од 5 питања отвореног и затвореног типа, намењеног васпитно – образовном кадру установе. Састав анкете/упитника је дат у Прилогу 1, док су прикупљени подаци/одговори испитаника дати у Прилогу 2 на крају овог рада. Истој се одазвало седам васпитача и медицинских сестара васпитача запослених у установи од укупно 14 јер се питања односе на васпитну, односно јаслену групу које воде по два васпитача, односно васпитач и медицинска сестра васпитач.

На основу одговора добијених на прво питање у којој васпитној групи је испитаник запослен, добија се увид колико и којих васпитних група је формирано у ПУ „Playroom“, што се види у графикону 1.

Графикон 1. Распоред испитаника по васпитним групама
Процентуални приказ

Анализом добијених података је уочљиво да је у наведеној ПУ формирано 7 васпитних група којима су обухваћени узрасти деце од 1-7 година. Такође, треба нагласити да је у свакој васпитној групи запослено по два васпитача, односно, медицинске сестре – васпитачи, али како се анкета односи на васпитну групу, 1 васпитач се као представник исте одазвао анкети (што чини 14,3% популације по групи).

На основу одговора добијених о броју деце уписаних у васпитне групе, видљив је податак да је у две васпитне групе уписано по 22 -је деце, док је у осталим васпитним групама уписано по 14, 16, 17, 21 и 24 -оро, што говори да је у ПУ „Playroom“ уписано укупно 136 -оро деце (графикон 2).

Графикон 2. Број деце у васпитним групама/Процентуални приказ

Из наведеног се може уочити да 18% деце (24 -оро) чини једну васпитну групу, по 16% од укупног броја (по 22 – оје) деце у ПУ је уписано у две васпитне групе, док 13,12 и 10% деце похађа остале васпитне групе. Добијени су подаци се односе на радну 2022/23 – њу годину.

На основу одговора испитаника да наведу број деце са неком од понуђених сметњи у развоју, обрадом и анализом података долази се до сазнања да је код седморо деце од уписаних 136 у ПУ, детектована нека од понуђених сметњи, што чини 5% укупне популације. Наведено се може уочити у графикону 3.

Графикон 3. Процентуални приказ броја деце са сметњама у развоју

Увидом у добијене податке, уочава се да је у наведеној ПУ од 136 -оро уписане деце код двоје деце детектован аутизам, што чини 1% од укупне популације, једно дете је слабовидо (такође 1%) и код четворо деце је детектован поремећај говорних способности, што чини 3% од укупне популације. 95% уписане деце у ПУ „*Playroom*“ чине деца типичног развоја.

На питање о примени индивидуалног плана подршке (ИПП) са децом којима је исти потребан, од 7 одговорило је 6 испитаника. Претпоставља се да испитаник који није дао одговор на дато питање, нема дете са потешкоћама у развоју у својој васпитној групи. Наведено је приказано у графикону 4.

Графикон 4. Примена ИПП-а

Из добијених и анализираних података видно је да од 7 испитаника 72% (петоро) примењује ИПП са децом са потешкоћама у развоју. За испитаника који је навео да са дететом са потешкоћом у развоју не примењује ИПП, а што чини 14% испитане популације, може се претпоставити да је узрок недостатак документације надлежних институција о присутној развојној сметњи код детета.

Последњим питањем анкете желео се добити предлог активности за рад са дететом са оштећењем слуха. На питање је одговорило свих 7 испитаника, тј. 100% испитане популације. Како су се предлози васпитача подударали, анализа обрађених података је вршена на основу броја добијених одговора. (графикон 5).

Графикон 5. Предлози активности за рад са децом са оштећењем слуха

На основу добијених и анализираних података, може се извести закључак у којој мери су предложене активности примењиве у раду са децом са оштећењем слуха, те су, сходно добијеним резултатимаа по мишљењу испитаника:

- ликовне активности примењиве у 29% случајева
- песмице на знаковном језику(савладавање бар појединих израза)- 6%
- тактилне игре, игре коцкицама и уметаљкама- 41% и
- вежбе ритма (тело као инструмент) у 24% случајева.

4.2. ДИСКУСИЈА

На основу спроведеног истраживања, може се стећи увид у број васпитних група (7) и број уписане деце (136) у ПУ „*Playroom*“. Како васпитне групе воде по два васпитача, односно, медицинске сестре-васпитачи (што чини 14 – оро запослених), анкети се одазвало 7 испитаника (по 1 представник сваке васпитне групе).

Такође, из спроведеног истраживања се може уочити да васпитачи поседују потребне компетенције за уочавање и препознавање потешкоћа у развоју деце као и компетенције за примену индивидуалног плана подршке са дететом коме је исти потребан. Спроведеним истаживањем се дошло до података које сметње у развоју су присутне и у којој мери код деце уписане у ПУ „*Playroom*“: аутизам (2), поремећај говорних способности (4) и слабовидост (1). На основу добијених података, уочено је

да 6 испитаника примењује ИПП са децом са сметњама у развоју, док се за једног испитаника претпоставља да у својој васпитној групи нема детектоване развојне потешкоће код деце.

Даљим истраживањем је утврђено које су то најчешће примењиве активности у раду са децом са оштећењем слуха а које су, претпоставља се, наведене на основу искуства испитаника: ликовне активности, песмице на знаковном језику(савладавање бар појединих израза), тактилне игре, игре коцкицама и уметаљкама и вежбе ритма (тело као инструмент).

Све наведено указује да се у ПУ „*Playroom*“ указује помоћ и подршка деци са потешкоћама у развоју, да је васпитно - образовни кадар стручан и да поседује компетенције за детектовање проблема и пружање адекватне помоћи и подршке.

ЗАКЉУЧАК

Свако дете има право да буде укључено у јединствен систем васпитања и образовања.

У инклузивном предшколском образовању, систем предшколског васпитања и образовања настоји да сваком детету прилагоди програм његовим индивидуалним карактеристикама и могућностима. Самим тим, систем предшколског васпитања и образовања, пружа подршку свој деци да кроз учење и игру, разумеју и прихвате себе, да истраже сопствено окружење, да граде односе разумевања и толеранције и да уважавају своје потребе и потребе других.

Кроз овај рад се указало на значај компетенција васпитача да препознају потешкоће у развоју код детета, да препознају симптоме развојних сметњи, те да услед тога укључе педагошко психолошку службу и родитеље како би се унапредио рад са дететом и како би се детету пружила адекватна помоћ и подршка.

На основу спроведеног истраживања, могао се стећи увид да се у наведеној ПУ спроводи индивидуални план подршке са децом код којих су присутне неке од сметњи у развоју. Такође, видно је да се са дететом код којег је присутно оштећење слуха примењује план подршке али да исти не реализује сам васпитач и стручни сарадници, већ да се у пружање подршке укључују и друга деца- вршњаци.

ЛИТЕРАТУРА

Булатовић, А., Галић, М. & Гладић, С. (2021). *Подришка деци са хроничним болестима у вртићу*, ВШССОВ НС. Нови Сад.

Деца са сметњама у развоју-потребе и подршка. [Deca-sa-smetnjama-u-razvoju.pdf \(antabogicevic.rs\)](#)

Ковачевић, Т., Ђоковић, С. (2020). *Улога игре у развоју глуве и наглуве деце предшколског узраста*. Удружење за подршку и креативни развој дјеце и младих и Едукацијско-рехабилитацијски факултет, Универзитет у Тузли.

Маринковић, Л., Калаба, С. & Цигић, Д. (2014). *Инклузија деце са сметњама у развоју*, ВШССОВ НС. Нови Сад.

Основе програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“ (2019). Београд; Просветни преглед.

Стафорд, К., Даниелс, Е. (2002). *Укључивање дјеце са посебним потребама у редовни васпитно-образовни процес*. Педагошки центар Црне Горе, Подгорица.

ПРИЛОГ 1. Анкета за васпитаче

1. У којој васпитној групи радите?

Понуђени одговори су:

- Млађа јаслена група
- Старија јаслена група
- Мешовита јаслена група
- Млађа васпитна група
- Средња васпитна група
- Старија васпитна група
- Васпитна група у години пред полазак у школу

2. Наведите број деце уписане у Вашу васпитну групу

3. Ако у васпитној групи у којој радите имате децу са сметњама у развоју, поред одговарајуће понуђене сметње, наведите број деце.

Понуђени одговори:

- Аутизам
- Поремећај говорних способности
- Слабовиди

4. Уколико у Вашој васпитној групи имате дете са потешкоћама у развоју, да ли примењујете индивидуални план подршке?

Понуђени одговори:

- Да
- Не

5. Ако би сте имали или имате у Вашој васпитној групи дете са оштећењем слуха, наведите бар један начин(једну активност) коју би сте реализовали са дететом зарад његове добробити.

ПРИЛОГ 2. Одговори испитаника

1. У којој васпитној групи радите?

васпитна група	бр. васпитача/мсв	%
млађа јаслена	1	14,29
старија јаслена	1	14,29
мешовита јаслена	1	14,29
млађа васпитна	1	14,29
средња васпитна	1	14,29
старија васпитна	1	14,29
вг у год. пред полазак у школу	1	14,29
укупно	7	100,00

2. Наведите број деце уписане у Вашу васпитну групу:

васпитна група	бр. деце у васпитним групама	%
I	14	10
II	16	12
III	17	13
IV	21	15
V	22	16
VI	22	16
VII	24	18
укупно	136	100

3. Ако у васпитној групи у којој радите имате децу са сметњама у развоју, поред одговарајуће понуђене сметње, наведите број деце.

сметње у развоју присутне у васпитној групи	бр. деце	%
аутизам	2	1
поремећај говорних способности	4	3
слабовиди	1	1
укупан број деце са сметњама у развоју	7	5
деца без потешкоћа у развоју	129	95
укупан број деце у ПУ	136	

4. Уколико у Вашој васпитној групи имате дете са потешкоћама у развоју, да ли примењујете индивидуални план подршке?

примена ИПП	бр. васпитача	%
ДА	5	71,4
НЕ	1	14,3
без одговора	1	14,3
укупно	7	100,0

5. Ако би сте имали или имате у Вашој васпитној групи дете са оштећењем слуха, наведите бар један начин(једну активност) коју би сте реализовали са дететом зарад његове добробити.

предлог активности за рад са децом са оштећењем слуха	бр. васпитача	%
ликовне активности	5	29
песмице на знаковном језику	1	6
тактилне игре, игре коцкицама и уметаљкама	7	41
вежбе ритма-тело као инструмент	4	24
укупан број васпитача	7	
укупан број одговора	17	100